

Posudek bakalářské práce Terezy Kopecké

„Jazyk a styl próz Ireny Douskové“

Užívání nespisovného jazyka, především obecné češtiny, patří k příznačným a závažným rysům současné české literatury. V souvislosti s tím je jistě důležité, aby byla popsána specifika toho, jak s nespisovností ve svých dílech operují jednotliví spisovatelé. Irena Dousková, jejímiž texty se ve své bakalářské práci zabývá Tereza Kopecká, patří k autorům, kteří se pohybují na rozhraní „vysoké“ a populární literatury. Přitom ovšem evidentně s jazykem uvědoměle pracuje a právě nespisovnost a stylizace běžně mluveného vyjadřování se zařazují mezi zásadní příznaky jejích próz. Je tak určitě užitečné pokusit se o popis jazykového a stylového utváření textů Ireny Douskové.

Bakalářská práce Terezy Kopecké má možno říci klasickou strukturu, skládá se z teoretické části a z části praktické, resp. analytické. Autorka bakalářské práce nejprve stručně zařazuje Irenu Douskovou do kontextu současného literárního dění, zmiňuje se o dosavadních odborných a kritických článcích, jež jí byly věnovány, a důkladněji charakterizuje ohlas tří prozaických knih, které jsou dále předmětem rozboru. Vzniklý přehled je nesporně podnětný a svědčí o dobré orientaci autorky práce v problematice. Zároveň z přehledu vyplývá, že jazyková stránka próz Ireny Douskové dosud takřka nebyla předmětem odborné pozornosti, takže nelze přímo vycházet z dosavadních výkladů o problematice. Další dvě kapitoly v rámci obecné části jsou věnovány stratifikaci českého jazyka a uplatnění nespisovnosti v současné české literatuře. Autorka zde prokazuje znalost základní odborné literatury, zůstává ovšem u shrnutí elementárních otázek s hojným využitím citací.

V praktické části práce Tereza Kopecká analyzuje tři prózy Ireny Douskové (*Hrdý Budžes*, *Někdo s nožem*, *O bílých slonech*). Zvolené texty lze jistě považovat za reprezentativní; zastoupeny jsou různé žánry i různá období spisovatelčiny tvorby. Ze všech próz byly vybrány srovnatelné úseky a ty byly podrobně popsány. Kapitoly věnované jednotlivým prózám jsou strukturovány stejným způsobem; postupně se zaměřují na textovou výstavbu (tyto partie ovšem obsahují jen několik základních údajů o členění próz) a na hláskoslovnou, lexikální a syntaktickou rovinu zkoumaných textů. Zde jsou soustavně uváděny jednotlivé jazykové jevy, vždy s dostatečnou exemplifikací. Na základě popisu si rozhodně můžeme udělat představu o tom, jak Dousková ve svých literárních dílech s jazykem zachází, přesto však lze uvést určité připomínky k celkovému pojetí i k jednotlivostem.

Jak se dalo očekávat, v užívání variant lišících se spisovností/nespisovností se neprojevuje důslednost, vždy jde o vzájemnou konkurenci a nanejvýš o určitou tendenci k dominanci. Autorka často hovoří o kolísání a střídání, o tom, že určitý prostředek převažuje, či je naopak užíván výjimečně. Na několika místech (s. 33, 36) autorka uvádí příslušné kvantitativní údaje, kvantifikace by ovšem k přesnějšímu popisu jazyka próz přispěla i v řadě dalších případů.

Práce důkladně vypočítává jednotlivé užití prostředky, méně si však všímá jejich funkcí (jen někdy, např. s. 35, podává interpretaci volby prostředku). Výraznější pozornost by si také zasloužily vzájemné relace vybraných prostředků, které vytvářejí styl textů.

K jednotlivostem:

Výjimečně užití spisovné adjektivní koncovky ve výrazech jako *Sovětský svaz*, *výstřely druhé světové války* lze vysvětlovat jako příklady citace „cizí řeči“, ideologického diskurzu (s. 25).

Na s. 26 jde o tvary slovesa *řici*, nikoli slovesa *říkat*.

Při užití tří teček nejde vždy o apoziopse ve vlastním slova smyslu (konstrukce jsou někdy úplné). Tři tečky spíše naznačují „nekoncovost“ intonace, přispívají k propojení úseků textu apod. (s. 30 aj.).

Na s. 44 se hovoří o sporadickém výskytu adherentních expresiv, následující doklady negativní expresivity však zahrnují řadu takových výrazů.

Po jazykové a technické stránce je bakalářská práce připravena pečlivě, nedostatky a přehlédnutí jsou ojedinělé (psaní *Pynset* místo *Pynsent* na s. 10). Někdy ovšem narážíme na poněkud neobratné formulace (např. „posledním tematickým okruhem [...] je zájem o judaismus“, s. 10; „často probíhá souřadné spojování“, s. 30).

Celkově bakalářská práce Terezy Kopecké odpovídá požadavkům, které jsou na tyto práce kladeny. Doporučuji ji proto k obhajobě.

Doporučené hodnocení: velmi dobře

V Praze dne 1. září 2015

Prof. PhDr. Petr Mareš, CSc.,
Ústav českého jazyka a teorie komunikace
FF UK v Praze